

۱۴۳۹۶۷۸
۹۵,۷,۲۸

حقوق بین الملل در اسلام

ابراهیم موسوی زاده

دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

خسرو شریعتی
و اد

سرشناسه	موسی زاده، ابراهیم، ۱۳۵۳-
عنوان و نام پدیدآور	حقوق بین الملل در اسلام / تألیف ابراهیم موسی زاده.
مشخصات نشر	تهران: دادگستر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۲۷۶ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۲۸۲-۰۸۷-۷: ۲۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۵۵-۲۷۶؛ همچنین به صورت زیر نویس
موضوع	حقوق بین الملل اسلامی
موضوع	Islamic law (International law)
موضوع	جنگ (فقه)
موضوع	Islamic law (War)
موضوع	جهاد
موضوع	Jihad
رده ب. ک. ب.	۱۳۹۵ ح ۷/م ۲۳۰/۱ BP
رده بندی دی. ی.	۲۹۷/۴۸۳۴:
شماره کتابشناسی ملی	۴۳۸۳۳۸۶

حقوق بین الملل در اسلام

تألیف: دکتر ابراهیم موسی زاده

ناشر: انتشارات دادگستر

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۵

شمار: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۲-۰۸۷-۷

همه ی حقوق چاپ و نشر این اثر برای نشر دادگستر محفوظ است. تکثیر، انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه، از جمله: فتوکپی، الکترونیکی، ضبط و ذخیره در سیستم های بازیابی و پخش بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از ناشر ممنوع است. این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد.

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، میدان حضرت ولی عصر (عج)، بلوار کشاورز،

ابتدای خیابان فلسطین، کوچه شهید ذاکری، بن بست سوم، پلاک ۶

تلفن ۸۸۹۰۴۴۶۵ - ۸۸۹۰۵۴۶۰ فکس ۸۸۹۱۰۳۳۳

کدپستی: ۱۴۱۶۷۵۳۶۸۱

آدرس سایت: www.dadgostarpub.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۳
---------------	----

بخش اول مفاهیم و مبانی

مبحث مقدماتی.....	۱۹
۱- ارتباط دو سوره «اسلام» و «حقوق بین الملل».....	۱۹
۲- دلیل انتخاب عنوان «حقوق بین الملل در اسلام».....	۲۱
۳- چالش های «حقوق بین الملل در اسلام».....	۲۱
۱-۳. اشکال تاریخی.....	۲۲
۲-۳. اشکال حقوقی.....	۲۴
۳-۳. اشکال محتوایی.....	۲۵

فصل اول - قاعده و اصل اولی: اصالت جنگ و صلح!

مبحث اول: ادله طرفداران اصالت جنگ و جهاد.....	۲۷
الف: آیات دسته اول.....	۲۸
ب: آیات دسته دوم.....	۲۸
ج: آیات دسته سوم.....	۲۹
د: آیات دسته چهارم.....	۳۰
ه: آیات دسته پنجم.....	۳۰
مبحث دوم: نقد و بررسی نظریه اصالت جنگ و جهاد.....	۳۳
مبحث سوم: ادله طرفداران اصالت صلح.....	۳۷

فصل دوم - ضرورت حقوق بین الملل

مبحث اول: اصل مسوولیت ۴۴

مبحث دوم: ضرورت حیات جمعی ۴۶

فصل سوم - منابع حقوق بین الملل در اسلام

مبحث اول: منابع نقلی ۵۲

مبحث دوم: منابع عقلی ۵۳

فصل چهارم - اهداف حقوق بین الملل

مبحث اول: اهداف اساسی ۵۵

۱- صلح ۵۵

۲- حمایت از مستضعفین و ظلومان ۵۸

۳- به رسمیت شناختن اقلیت دیگر ۶۱

مبحث دوم: اهداف حقوقی ۶۷

۱- ارزش قراردادهای در اسلام ۶۸

۲- اصول حاکم بر قراردادهای ۷۵

۱-۲- عدالت ۷۶

۲-۲- اصل عزت و نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری ۷۶

الف - مروری بر آیات ۷۹

ب - نگاهی به روایات ۸۵

۳- حل مسالمت‌آمیز اختلافات ۸۶

مبحث سوم: اهداف اقتصادی ۹۲

مبحث چهارم: اهداف علمی، فرهنگی و بهداشتی ۹۶

فصل پنجم - قواعد حاکم بر حقوق بین الملل اسلام

- مبحث اول: تحقق امت واحده و آرمان جهان شمول اسلام..... ۱۰۱
- مبحث دوم: تفاهم، یک اصل الزامی..... ۱۰۵
- مبحث سوم: مشارکت و تعاون..... ۱۰۶
- مبحث چهارم: برابری ملتها..... ۱۰۷
- مبحث پنجم: حمایت از مبارزات حق طلبانه..... ۱۰۸
- مبحث ششم: منع مداخله..... ۱۱۰
- مبحث هفتم: مقابله به مثل..... ۱۱۱

بخش دوم

دولت - شهاده در حقوق بین الملل

فصل اول - عناصر دولت اسلامی (دارالاسلام)

- مبحث اول: سرزمین..... ۱۱۷
- مبحث دوم: جمعیت..... ۱۲۰
- مبحث سوم: حکومت..... ۱۲۴

فصل دوم - امکان سنجی تعداد کشورها

- مبحث اول: دارالاسلام (کشور اسلامی)..... ۱۲۷
- ۱- دیدگاه اول..... ۱۲۸
- ۲- دیدگاه دوم..... ۱۲۸
- ۳- دیدگاه سوم..... ۱۲۸
- ۴- دیدگاه چهارم..... ۱۲۹
- ۵- دیدگاه پنجم..... ۱۲۹

- ۶- دیدگاه ششم ۱۳۰
- مبحث دوم: دارها و کشورهای غیر اسلامی ۱۳۱
- ۱- دارالحرب (دارالکفر) ۱۳۲
- ۲- دارالذمه ۱۳۲
- ۳- دارالهدنه ۱۳۳
- ۴- دارالعهد ۱۳۴
- ۵- دارالموادعه ۱۳۴
- ۶- دارالصلح ۱۳۴
- ۷- دارالبغی ۱۳۵
- ۸- دارالهج ۱۳۵
- ۹- دارالاستضعاف ۱۳۵
- ۱۰- دارالردّه ۱۳۵
- ۱۱- دارالامان ۱۳۶
- ۱۲- دارالحیاد (اعتزال) ۱۳۶
- مبحث سوم: رسمیت ملل و اقوام دیگر در قرآن ۱۳۷
- مبحث چهارم: مرز و ارتباط آن با تعدد کشورها ۱۴۱

فصل سوم - شناسایی کشورها و رعایت اصل بیطرفی

- مبحث اول: شناسایی ۱۴۵
- مبحث دوم: بیطرفی ۱۴۹

فصل چهارم - اصل عدم مداخله در امور داخلی کشورها

- مبحث اول: تعریف عدم مداخله ۱۵۳
- مبحث دوم: مبانی قرآنی عدم مداخله ۱۵۴

اول: آیه ۲۷-۲۹ سوره نور.....	۱۵۴
دوم: آیه ۱۴۱ سوره نساء.....	۱۵۵
سوم: آیه ۹۰ و ۹۱ سوره نساء.....	۱۵۶
چهارم: آیه ۲۲ سوره غاشیه.....	۱۵۸
پنجم: آیه ۱۰۷ سوره انعام.....	۱۵۹
مبحث سوم: مبانی فقهی عدم مداخله.....	۱۶۰
۱- ترک ما لایعنیه.....	۱۶۱
۲- ترکهم ماندنن.....	۱۶۴
۳- سیاست ترک.....	۱۶۶
مبحث چهارم: مواج جواز مداخله.....	۱۶۷

بخش سوم موضوعات خاص حقوق بین الملل

فصل اول - پناهندگی

مبحث اول: تعریف پناهنده.....	۱۷۹
مبحث دوم: پناهندگی در قرآن و روایات.....	۱۸۰
الف: قرآن.....	۱۸۰
ب: روایات.....	۱۸۱
مبحث سوم: پناهندگی در سیره.....	۱۸۳
۱- پناهندگی به حبشه.....	۱۸۳
۲- پناهندگی به یثرب (مدینه).....	۱۸۴
۳- پناهندگی ابولعاص به زینب، دختر پیامبر (ص).....	۱۸۵
۴- پناهندگی دو فراری به أم هانی، دختر ابوطالب.....	۱۸۷

- ۵- پناهندگی ابوسفیان به عباس عموی پیامبر (ص) ۱۸۷
- مبحث چهارم: پناهندگی در فقه (امان و جوار) ۱۸۸
- مبحث پنجم: حقوق و تکالیف پناهنده ۱۹۳

فصل دوم - اقلیتها

- مبحث اول: ملاک اقلیت در اسلام ۱۹۶
- مبحث دوم: مبانی و تکالیف ذمیان ۱۹۷
- مبحث سوم: ماهیت عقد ذمه و حقوق ذمیان ۲۰۰
- مبحث چهارم: مدت عقد ذمه ۲۰۳
- مبحث پنجم: زمان اقسا قرارداد ذمه ۲۰۴
- مبحث ششم: عاقد قرارداد ذمه ۲۰۵

فصل سوم - حقوق غنائم و منع نظام بردگی

- مبحث اول: غنائم ۲۰۷
- مبحث دوم: حقوق اسراء ۲۱۳
- مبحث سوم: منع نظام بردگی ۲۱۹
- اول: اسلام و حذف بردگی طبیعی و منع برده سازی خانونی ۲۲۲
- دوم: تجویز سازکارهای متعدد برای آزادی سازی بردگان موجود ۲۲۴
- سوم: تحول مفهوم بردگی ۲۲۶

فصل چهارم - جهاد و حقوق بشر دوستانه

- مبحث اول: اقسام جهاد ۲۳۵
۱. جهاد برای حفظ موجودیت اسلام: ۲۳۵
۲. جهاد برای حفظ دماء، اعراض و اموال مسلمانان: ۲۳۶

۲۳۶.....	۳. جهاد برای کمک به گروه مسلمانان:
۲۳۶.....	۴. جهاد برای بازگرداندن حاکمیت اسلام:
۲۳۷.....	۵. جهاد برای دعوت به اسلام:
۲۳۸.....	مبحث دوم: احکام جهاد:
۲۳۸.....	اول: اصول و قواعد الزامی در جهاد:
۲۳۹.....	۱. تصمیم‌گیری و اتخاذ موضع رسمی:
۲۳۹.....	۲. زمان‌های کل قوا:
۲۳۹.....	۳. بسیج نیروها و فرمان جهاد:
۲۳۹.....	۴. توجیه نیروهای رزمنده:
۲۴۰.....	۵. انجام مراسم‌ها:
۲۴۱.....	دوم: احسان به دشمن:
۲۴۳.....	سوم: مقررات ممنوعه و علیات پیرامون جنگی:
۲۴۹.....	چهارم: جرایم جنگی در فقه اسلامی:
۲۵۵.....	فهرست منابع و مآخذ:

پیشگفتار

دین اسلام با هدف غائی سیر تکاملی انسان به سمت خداوند «وَأَنْ إِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى»^۱ و ایصال به لقاء... «يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ»^۲ از سه ویژگی و رکن اساسی «جهانی»، «جاودانگی» و «خاتمیت» برخوردار است. یعنی اسلام، دینی جهانی، جاودانی و خاتم است.

قرآن کریم در آیات زیادی همه مردم را به عنوان «یا ایها الناس»^۳ و «یا بنی آدم»^۴

۱. نجم، ۴۲: «و پایان راه همه پروردار توست».

۲. انشقاق، ۶: «ای انسان، تو در راه پروردار تری رج فراوان می‌کشی، پس پاداش آن را خواهی دید».

۳. بقره، ۲۱: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ»، «ای مردم، پروردگارتان را که شما و پیشینیان را بی‌پایه است پرستید. باشد که پرهیزگار شوید»؛ نساء، ۱: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا»، «مردم! بترسید از پروردگارتان، آن که شما را از یک تن بیافرید و از آن یک تن همسر او را و از آن یک تن مردان و زنان بسیار بدید آورد و بترسید از آن خدایی که با سوگند به نام او از یکدیگر چیزی می‌سازد و از هر یک از خویشاوندان میرید هر آینه خدا مراقب شماست»؛ فاطر، ۱۵: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»، «ای مردم، همه شما به خدا نیازمندید اوست بی‌نیاز و ستودنی».

۴. اعراف، ۲۶-۲۷: «يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوْآتَكُمْ وَرِيشًا وَلَا تَبْلُغُوا فِي ذَلِكَ خَيْرٌ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَكَّرُونَ، يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُمُ مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتَهُمَا إِنَّهُ يَرََاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ»، «ای فرزندان آدم، برای شما جامه‌ای فرستادیم تا شرمگاهتان را بپوشد و، نیز جامه زینت و جامه پرهیزگاری از هر جامه‌ای بهتر است و این یکی از آیات خداست، باشد که پند گیرند؛ ای فرزندان آدم، شیطان شما را نفریبد، همچنان که پدر و مادران را از بهشت بیرون راند، لباس از تنشان کند تا شرمگاهشان را به ایشان بنمایاند او و قبیلهاش از جایی که آنها را نمی‌بینید شما را می‌بیند ما شیطانها را دوستان کسانی قرار دادیم که ایمان نمی‌آورند»؛ یس، ۶۰: «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ»، «ای فرزندان آدم، آیا با شما پیمان بستم که شیطان را نپرستید زیرا دشمن آشکار شماست؟»

مورد خطاب قرار داده و هدایت خود را شامل همه انسان‌ها «الناس و العالمین» دانسته است. علاوه بر بکار گرفتن الفاظ عام (مانند بنی‌آدم و الناس و العالمین) و با متوجه کردن خطاب به اقوام، ملل، نحل و پیروان سایر ادیان (مانند یا اهل‌الکتاب) که عمومیت و جهانی بودن اسلام را ثابت می‌کند همچنین با اطلاق زمانی، محدودیت و مقید بودن آن را به زمان معینی نفی می‌کند و به ویژه، تعبیر «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ»^۲ جای هیچ‌گونه شبهه‌ای باقی نمی‌گذارد و نیز روایات فراوانی به این مضمون، وارد شده است: «نَالُ مُحَمَّدٍ حَلَالٌ أَبَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ حَرَامُهُ حَرَامٌ أَبَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»^۳ که بر این اساس جاودانگی دین اسلام، مانند جهانی بودن آن، امر ضروری و بدیهی می‌باشد، از سوی دیگر قرآن کریم تصریح می‌فرماید که سلسله پیامبران علیهم الصلوٰه والسلام با پیامبر اسلام (ص) ختم شده است: «مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَ خَاتَمَ النَّبِيِّينَ»^۴ و در این صورت آن حضرت را خاتم همه پیامبران معرفی می‌کند. موضوع

۱. بقره، ۱۸۵: «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ»، «ماه رمضان / همان ماه است که در آن، قرآن فرو فرستاده شده، برای راهنمایی و هدایت مردم»؛ آل‌عمران، ۱۳۸: «هَذَا بَيِّنٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَ مَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ»، «این [قرآن] برای مردم بیانی و برای پرهیزکاران رهنمود و اندرز است»؛ انعام، ۹۰: «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ»، «بگو! من چیزی از شما نمی‌طلبم، این کتاب جز اندرز برای مردم جهان نیست»؛ یوسف، ۱۰۴: «وَمَا سَأَلْتَهُمْ عَلَيْهِ شَيْئًا مِنْ شَيْءٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ»، «و تو در مقابل پیامبریت از آنها چیزی نمی‌طلبی و این کتاب جز اندرز برای مردم جهان نیست».

۲. توبه، ۳۲: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ» «او کسی است که پیامبر خود را برای هدایت مردم فرستاد، با دینی درست و با حق، تا او را بر همه دین‌ها پیروز گرداند، هر چند مشرکان را خوش نیاید».

۳. «حلال محمد (ص) حلال است همیشه تا روز قیامت، و حرام او حرام است همیشه تا روز قیامت»، کلینی، محمدبن یعقوب، الکافی، تهران، انتشارات اسلامی، سال ۱۳۶۲ هـ، چاپ دوم، ج ۱، ص ۵۹؛ و مجلسی، علامه محمدباقر، بحارالانوار، تحقیق و تعلیق: سیدجواد علوی، ناشر: دارالکتب اسلامی، تهران، ۱۳۶۲ ق، ج ۴۷، ص ۳۵.

۴. احزاب، ۴۰: «مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَ خَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَ كَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا»، «محمد پدر هیچ یک از مردان شما نیست ولی فرستاده خدا و خاتم پیامبران است و خدا همواره بر هر چیزی داناست».

خاتمیت پیامبر اسلام (ص) در روایات متعددی نیز مورد تصریح و تاکید قرار گرفته است که از جمله آنها حدیث منزلت می‌باشد «أَمَّا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي»^۱ «یا علی آیا راضی نیستی که نسبت به من همانند هارون نسبت به موسی باشی؟ با این تفاوت که بعد از من دیگر پیامبری نیست» و نیز حدیث دیگری از حضرت رسول اکرم (ص) نقل شده که فرمود: «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي وَلَا سُنَّةَ بَعْدَ سُنَّتِي»^۲

بر این اساس دین مبین اسلام با برخورداری و اتصاف به سه ویژگی مذکور، پاسخگوی همه نوع روابط، تعاملات، پدیده‌ها و مسائل و موضوعات نوظهور جامع انسانی و بشریت می‌باشد که یکی از این پدیده‌ها و نهادها، روابط میان ملل و دولت‌ها و حقوق حاکم بر این روابط یعنی «حقوق بین‌الملل» می‌باشد. حقوق بین‌الملل که به عنوان مجموعه قواعد و اصول حاکم بر روابط دولت‌ها تعریف شده است^۳، امروزه با برخورداری از مبانی نظری، پیشینه تکوین و توسعه، منابع اختصاصی، تابعان و موضوعات خاص خویش^۴، مسئولیت تنظیم روابط دولت‌ها و اعضای جامعه بین‌المللی را در شئون و ابعاد مختلف حقوقی بر عهده دارد^۵ که در درس «حقوق بین‌الملل در اسلام» این مسائل و موضوعات از دیدگاه و منظر اسلام مورد بررسی، کنکاش و احیاناً

۱. مجلسی، بحارالانوار، ج ۳۷، ص ۲۵۴ و بخاری، محمد بن اسماعیل، صحیح البخاری، دار الفکر، بیروت، ۱۴۰۱ هـ ج ۴، ص ۲۰۸ و حر عاملی، محمد بن الحسن، وسائل الشریعه، مؤسسه آل‌البیت علیهم‌السلام، قم، چاپ دوم، ۱۴۱۴ هـ ج ۱، ص ۱۵ و شیخ صدوق، خصال، انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ دوم، ۱۴۰۳ هـ ج ۱، ص ۳۲۲ و همچنین ج ۲، ص ۴۸۷.

۲. حر عاملی، وسائل الشریعه، ج ۱۸، ص ۵۵۵ و شیخ صدوق، لا یحضره الفقیه، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ دوم، ۱۴۰۴ هـ ج ۴، ص ۱۶۳، بحارالانوار، ج ۲۲، ص ۵۳۱ و اربلی، علی بن عیسی، کشف الغممه، دارالکتاب الاسلامی، بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۱ هـ ج ۱، ص ۲۱.

3. Beckman, Robert, and Dagmar Butte. "Introduction to international law." (2013): 1-12.

4. *ibid*.

5. Malanczuk, Peter. *Akehurst's modern introduction to international law*. Routledge, 2002; Kelsen, Hans. *Principles of international law*. The Lawbook Exchange, Ltd., 1952.

نقد و بررسی قرار می‌گیرند که البته، بررسی این مسائل و موضوعات از منظر اسلام به سادگی امکان‌پذیر نمی‌باشد چرا که دین اسلام، از یک سو مخاطبان خویش را موظف به دعوت ملت‌ها به اسلام و آئین توحیدی و تشکیل حکومت واحد جهانی و عدم اعتراف به آئینی جز اسلام و عدم رکون به ملت‌های کافر و دوستی نگرفتن آنان نموده است و از طرف دیگر اصل تفاهم میان ملت‌ها، لزوم پذیرش صلح، اصل اعتزال و نظائر آنها را نیز توصیه کرده است، که همه اینها بر پیچیدگی روابط بین‌الملل از منظر اسلام و مسائل حقوق بین‌الملل در اسلام افزوده است. لذا مطالب و مباحث مطروحه در این اثر که حاصل حداقل هفت دوره تحقیق و تدریس در دانشکده‌های حقوق دانشگاه‌های تهران می‌باشد با در نظر گرفتن اصول مذکور ارائه شده‌اند. به هر حال، مجموعه مطالب کتاب پیش رو در سه بخش تقدیم علاقمندان، دانش پژوهان و دانشجویان می‌گردد که در بخش اول مفاهیم، مبانی، ضرورت، اهداف و قواعد حاکم بر حقوق بین‌الملل از دیدگاه اسلام مطرح شده و در بخش دوم اصلی‌ترین تابع و موضوع - قبول بین‌الملل یعنی دولت - کشور و در بخش سوم مهمترین موضوعات خاص حقوق بین‌الملل همچون پناهندگان، اقلیت‌ها، حقوق بشر دوستانه و... از منظر اسلام مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته‌اند.

در پایان ضمن گرامی‌داشت یاد و نام استاد شهید مرحوم آیت الله عباسعلی عمید زنجانی (ره) که این مطالب حاصل سالها تلمذ در محضر آن استاد فرزانه بوده؛ به رسم ادب بر خود فرض می‌دانم از همکاران محترم آقایان ماسی، شکری و سرکار خانم کهریزی که با بازخوانی و بازبینی اثر، نکات مهم و تکمیلی را یادآور شده‌اند سپاسگزاری نمایم.

بمنه و توفیقه

زمستان ۱۳۹۴